

Delteykschool

Ruimte om te zijn

Pedagogisch klimaat

Delteykschool

Curtis 7^e
3985 LK Werkhoven

Inhoudsopgave

Inleiding	4
<i>Het gedragsteam.....</i>	4
<i>De interne contactpersoon.....</i>	4
<i>Interventies.....</i>	5
Kanjertraining.....	5
KanVAS.....	5
Kindercoaching Delteykschool	7
Mindfulness.....	9
Methode Kids' Skills (Ben Furman)	10
Werken met gedragskaarten.....	11
Ongewenst gedrag.....	11
Pestprotocol	15
<i>Betrokken partijen.....</i>	15
<i>Preventie.....</i>	15
Stappenplan.....	16
Bijlagen groepskaarten	18
Afleidbaar	19
Agressief/opstandig.....	20
Angstig.....	21
Faalangstig.....	22
Hyperactief	23
Impulsief.....	24
Perfectionist.....	25
Performaal- Verbaal kloof	26
Rigide/star:.....	27
Teruggetrokken/schuwe:.....	28
Verbaal- performaalkloof.....	29
Bijlagen gedragskaarten groepsdynamiek	31
Appellant/ Zondebok.....	31
Criticus.....	32
Gezagdrager (Leidinggevende)	33
Joker.....	34
Machthebber (Leidinggevende).....	35
Sociaal werker.....	36
Verkenner.....	37
Volger.....	38

Inleiding

Iedere leerling heeft recht op een veilige schoolomgeving. Om deze omgeving te creëren maken we regels en afspraken. Letten we op elkaar en zorgen we voor elkaar. In een veilig schoolklimaat kunnen kinderen zich maximaal ontwikkelen. In dit gedragsprotocol beschrijven we hoe wij op de Delteykschool zorg willen dragen voor die veilige schoolomgeving, een plek waar kinderen zich thuis voelen en zichzelf durven zijn. Hiervoor gebruiken wij de Kanjertraining en Kanvas(Kanjer Volg- en Adviesstelsel) Kanvas wordt ook gebruikt door de Onderwijsinspectie om de sociale opbrengsten bij kinderen te meten.

Daarbij nemen we tweemaal per jaar, vanaf groep 3, een sociogram af en gebruiken de leerkrachten gedragskaarten om het gedrag van kinderen positief te beïnvloeden. Ook kan de methode Kids' Skills worden ingezet om de (sociale)vaardigheden van kinderen te vergroten.

Het gedragsteam

Binnen de school is een PLG (Professionele Leergemeenschap/gedragsteam) gedrag samengesteld. In dit team zitten vertegenwoordigers uit alle geledingen binnen de school; een leerkracht onder-, bovenbouw, Kanjer coördinator, en pest coördinator.

De interne contactpersoon

Op de Delteykschool is een interne contactpersoon aanwezig. Deze contactpersoon heeft als taak om:

- gelegenheid te bieden voor de eerste opvang, advies te geven aan leerlingen, ouders en leerkrachten die geconfronteerd worden met een ongewenste situatie en/of ongewenst gedrag.
- ouders te informeren als een leerling zelf heeft aangeklopt met een klacht, tenzij er zwaarwegende bezwaren zijn dit niet te doen.
- het informeren van de ouders gebeurt liefst met toestemming van de leerling. Naarmate de leerling ouder is, is deze toestemming zwaarwegender.
- informatie te geven over de klachtenroute en ouders en kinderen hierin te begeleiden (de klachtenroute is opgenomen in de schoolgids).
- een bijdrage te leveren aan de verbetering van het schoolklimaat in de vorm van (gevraagde en ongevraagde)adviezen op schoolniveau.
- op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen op het gebied van preventie en bestrijding van klachten. Deze informatie (indien van toepassing) geeft de interne contactpersoon door aan het team.
- geheim te houden hetgeen hem/haar ter kennis komt. Deze plicht geldt niet als er sprake is van een vermoeden van seksuele intimidatie (meld- en aangifteplicht).
- "zichtbaar" te zijn voor kinderen, ouders en teamleden. (Brievenbus, rondje langs de klassen, foto's, ouderinformatie, schoolboekje.)

Interventies

Ondanks dat is het niet te voorkomen dat er soms ongewenste gebeurtenissen plaatsvinden. Wij volgen hierin het omgangs/gedragsprotocol van de Kanjertraining. Aanvullend hebben wij onze specifieke Delteyk aanvulling/werkwijze in dit document beschreven om zo eenduidig te handelen binnen de school.

In het deel ongewenst gedrag is omschreven wat wij verstaan onder ongewenst gedrag (van leerlingen) en op welke wijze wij als school daarmee omgaan. Daarbinnen is een bijzondere plaats voor pesten. Pesten is een vorm van ongewenst gedrag, gericht op een medeleerling met een bedreigend en vooral systematisch karakter. Dit onderdeel van het protocol noemen wij het 'Pestprotocol'.

Het is voor alle betrokkenen van belang dat er een voelbare rechtvaardigheid zit in ons handelen. Dat kan betekenen dat wij soms bewust afwijken van het gedragsprotocol, in gevallen waarbij de onderliggende intentie van het ongewenste gedrag daarom zou vragen. Te denken valt aan licht verstorend gedrag dat te maken heeft met een gedragsstoornis bij de leerling. Ons handelen zal dan gericht zijn op het verminderen en zo mogelijk voorkomen van dit gedrag, op basis van dan specifiek te bepalen maatregelen en hulpmiddelen.

De werkwijze van de school in geval van een incident of een calamiteit, zoals ongevallen, brand etc, anders dan een incident op het gebied van sociale veiligheid, is omschreven in het bedrijfsnoodplan van het Kwartier. Dat plan omvat o.a. de werkwijze van de bedrijfshulpverlening (BHV) van onze school.

Kanjertraining

Kanjertraining is een preventieve aanpak van gedrag binnen onze school.

Kanjertraining gaat over het bevorderen van onderling vertrouwen in groepen. Vertrouwen is de basis voor het creëren van rust in de klas, het stimuleren van sociale veiligheid en een prettig schoolklimaat. De Kanjertraining bestaat uit een serie lessen met bijbehorende oefeningen om de sfeer in de klas goed te houden (preventief) of te verbeteren (curatief).

Leerkrachten, directie, ouders en kinderen leren op een respectvolle manier met elkaar om te gaan. Wezenlijke gedragsveranderingen binnen groepen zijn niet zomaar in een jaar bereikt. Daarvoor is een traject van meerdere jaren nodig. Kinderen laten een afname zien van probleemgedrag en depressieve gevoelens, alsmede een toename op welbevinden en zelfwaardering in klassen met veel problemen. Ook blijkt dat pesten afneemt in klassen met veel conflicten.

Met de Kanjertraining leren kinderen, leerkrachten en ouders zich op een positieve manier te handhaven in sociaal stressvolle omstandigheden. Onder het motto: wat je meemaakt is interessant, vervelend of naar, maar hoe je ermee omgaat is belangrijker, dat vormt je. Reageer daarom niet met haat, wraak, gezeur, onverschilligheid of cynisme op problemen die zich voordoen in jouw leven. Doe je best er iets van te maken. Zoek oplossingen waarmee je elkaar en de situatie recht doet. Oplossingen die in de toekomst houdbaar zijn.

Kernwoorden van de Kanjertraining zijn: vertrouwen, rust en wederzijds respect, sociale redzaamheid, ouderbetrokkenheid, burgerschap, gezond gedrag en duurzaamheid.

KanVAS

Een belangrijk product dat het kenniscentrum van de Kanjertraining heeft ontwikkeld is het digitale Kanjer Volg- en Adviesstelsel (KanVAS). Dit stelsel bestaat onder andere uit een sociogram, een

leerlingenvragenlijst, een docentvragenlijst en een breed scala aan pedagogische adviezen. De leerlingvragenlijst is goedgekeurd door de COTAN en wordt door ons ook gebruikt om de sociale opbrengsten aan de onderwijsinspectie te verantwoorden.

Het Kanjer Volg- en Adviesstelsel bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Leerlingvragenlijst voor groep 5 t/m 8 en Voortgezet Onderwijs
2. Docentvragenlijst en adviesstelsel voor groep 1 t/m 8 en Voortgezet Onderwijs
3. Oudervragenlijst voor groep 1 t/m 8 en Voortgezet Onderwijs
4. Sociogram op basis van cijfers voor groep 5 t/m 8 en Voortgezet Onderwijs
5. Sociogram op basis van smileys voor groep 3 t/m 8 en Voortgezet Onderwijs
6. Sociale Veiligheidslijst voor groep 5 t/m 8

Deze onderdelen hebben als doel in kaart te brengen wat er aan de hand zou kunnen zijn met een leerling:

Hoe kijkt de leerling naar zichzelf?

Hoe ervaart de leerkracht het gedrag van de leerling?

Is de leerling sociaal aanvaard door de klasgenoten?

Vervolgens biedt het Kanjer Volg- en Adviesstelsel de mogelijkheid om een gezamenlijke aanpak te bespreken en samen te stellen. Ouders en leerkrachten werken hierin samen.

Na het afnemen analyseert de leerkracht de gegevens eerst zelf, vervolgens plant het PLG gedrag een vergadering om de resultaten met elkaar te bespreken.

In schooljaar 2019-2020 maken we met elkaar een onderwijsplan voor gedrag, leerkrachten noteren op dat formulier eventuele extra interventies.

Directie en het PLG gedrag bespreken de resultaten van KANVAS en de interventies 2 x per jaar.

Kindercoaching Delteykschool

Luisteren

Als ik je vraag naar mij te luisteren
en jij begint mij adviezen te geven,
dan doe je niet wat ik je vraag.

Als ik je vraag naar mij te luisteren
en jij begint mij te vertellen,
waarom ik iets niet zo moet voelen als ik voel,
dan neem jij mijn gevoelens niet serieus.

Als ik je vraag naar mij te luisteren,
en jij denkt dat jij iets moet doen
om mijn problemen op te lossen,
dan laat je mij in de steek,
hoe vreemd dat ook mag lijken.

Dus, alsjeblieft, luister alleen maar naar me
en probeer me te begrijpen.

En als je wilt praten,
wacht dan even en ik beloof je
dat ik op mijn beurt naar jou zal luisteren.

Leo Buscaglia

Een kindercoach gelooft dat de antwoorden in het kind zelf zitten. Een kindercoach werkt oplossingsgericht en kijkt voorbij de "problemen" die het kind heeft. Samen met de kindercoach ontdekt een kind zijn eigen kwaliteiten, talenten en mogelijkheden. Zo wordt er aan het zelfvertrouwen van een kind gewerkt en doet het kind zelfkennis op. Dit is iets waar een kind de rest van zijn leven wat aan heeft. Het resultaat? Een blij en gelukkig kind!

De kindercoach op de Delteykschool werkt vanuit onze kernwaarden:
Groei-Verbinding-Vertrouwen.

De kindercoach ondersteunt het kind om in z'n eigen kracht te komen.

Kinderen worden door de leerkracht in samenwerking met ouders en intern begeleider, aangemeld voor coaching.

Zij kunnen voor coaching in aanmerking komen op grond van verschillende criteria:

- Ondersteuning ten aanzien van het automatiseren van sociale vaardigheden
- Ondersteuning ten aanzien van het zelfbeeld
- Ondersteuning in de regulatie van emoties
- Ondersteuning in de weerbaarheid

Op grond van de hulpvraag wordt besloten (door intern begeleider in samenwerking met groepsleerkracht) of een kind in aanmerking komt voor individuele coaching.

De coaching is kwaliteits- en oplossingsgericht.

Er is aandacht voor het (her)ontdekken van de kwaliteiten van het kind.

De Kindercoach luistert en zet het kind aan het denken!

Na twee coachingsgesprekken volgt een talentgesprek waarbij (minimaal) één van de ouders aanwezig is.

Kinderen formuleren hun eigen doelen (*veranderwensen*). Deze doelen worden geschaald. Kinderen maken verbinding met hun persoonlijke kracht en kunnen van daaruit ander gedrag laten zien. Dit oefenen ze in de klas en thuis.

Meting van de ontwikkeling van vaardigheden en het behalen van gestelde doelen vindt plaats op grond van data, schaalvragen, leerling-, ouder-leerkrachtgesprekken, leerkracht-, kindercoachobservaties.

De beginsituatie wordt bepaald aan de hand van een schaalwandeling.

Na 6 tot 8 schoolweken is er een tussenmeting. Als de schaalwaarden naar wens van kind zijn gestegen, wordt er gewerkt aan generaliseren naar de klassen en de thuissituatie en aan borging van het geleerde en wordt de coaching afgebouwd.

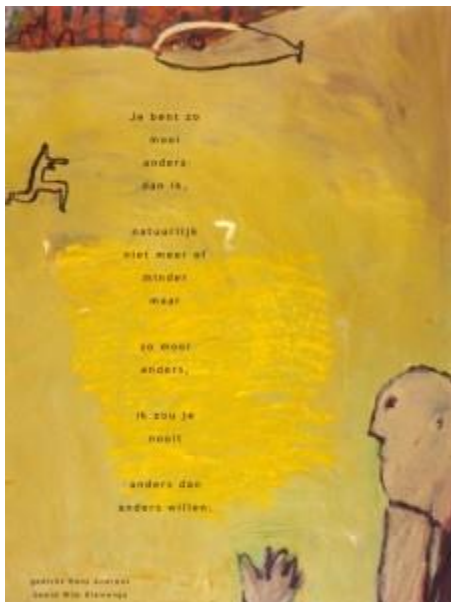
De coaching wordt afgerond met een leerling-, ouder- en leerkrachtgesprek.

De kindercoach stelt doelen met de leerling en evalueert deze.

Het verslag van de begeleiding wordt aan het einde van de begeleiding in ParnasSys gehangen.

Gedragsverwachting voor leerkracht:

- Samen met de kindercoach werkt de leerkracht aan de leerdoelen van het kind
- Minimaal om de twee weken is er op initiatief van de leerkracht overleg over de stand van zaken t.a.v. de leerling. Leerkrachten halen informatie bij de kindercoach.
- De kindercoach haalt de leerling op in de klas. De leerkracht reageert neutraal of zegt: "veel plezier" tegen de leerling.
- Mail van of naar ouders of betrokken instanties over het gedrag van de leerling, worden met een cc'tje naar de kindercoach, leerkracht en Intern begeleider verstuurd.

Je bent zo
mooi
anders
dan ik, natuurlijk
niet meer of
minder
maar zo mooi
anders,
ik zou je
nooit
anders dan anders willen.
(gedicht van Hans Andreus)

Mindfulness

Aandachtstraining

*simpel is het, maar niet eenvoudig,
om je drukke geest rust te brengen,
vriendelijkheid te stimuleren
en bewuste aandacht te activeren*

Goed onderwijs gaat niet alleen over kennisoverdracht, maar beïnvloedt belangrijke waarden, gedrag en de wijze waarop we met onszelf en elkaar omgaan. Om kinderen op hun eigen niveau te laten presteren is innerlijke rust en bewuste aandacht nodig. Om zelf goed les te kunnen geven is ook innerlijke rust, aandacht en bewuste aanwezigheid nodig. Gelukkig kun je deze ‘aandachtspier’ trainen.

De ontwikkeling van bewuste aandacht ligt aan de basis van elke vorm van leren. ‘Mindfulness’, oftewel het beoefenen van bewuste, gerichte aandacht, beïnvloedt het leren bij kinderen. Het oefenen in bewuste aandacht kun je vergelijken met het stemmen van een muziekinstrument, voordat je gaat spelen. Waarom zullen we niet ons leer-instrument stemmen voordat we het gaan gebruiken? Door Mindfulness in te zetten op school stimuleer je niet alleen het leren. Maar ook het zelfvertrouwen, de creativiteit, de compassie en de executieve functies. Het brein komt tot rust, impulsief gedrag en stressreacties nemen af. Er ontstaat rust. Rust en geconcentreerde aandacht.

Er is veel en nog steeds groeiend bewijs dat Mindfulness leer kwaliteiten versterkt. Voor volwassenen belangrijk. Maar voor kinderen onmisbaar. De hersenen en hun neurologische systeem zijn nog volop in ontwikkeling. De gevoeligheid voor negatieve gevolgen van stress groter. Het is uiterst belangrijk om de natuurlijke goedheid, openheid en het natuurlijke vermogen tot aanwezigheid van kinderen te behouden, te stimuleren en verder te ontwikkelen!
Zij vormen de toekomst.

– Jon Kabat-Zinn uit het voorwoord: ‘Sitting still like a frog’ van Eline Snel

In groep 3 en in groep 6 wordt een 8-weekse aandachtstraining gegeven uit de methode van Eline Snel, ‘stilzitten als een kikker’. Deze training wordt gegeven door een gecertificeerde trainer. Tijdens deze acht weken doet de groepsleerkracht elke dag een 10-minuten oefening. Na deze acht weken zijn deze oefeningen vaste onderdelen van de lesweek.

De lessen hebben de volgende thema's in groep 3/groep 6

- Week 1: Observeren en concentreren
- Week 2: Luisteren naar je lijf
- Week 3: Oefenen met je zintuigen
- Week 4: Gevoelens kun je voelen/ sturen en richten van je aandacht
- Week 5: Acceptatie van gevoelens/ gevoelens kun je voelen
- Week 6: Bewust bewegen/ de wereld van je gedachten
- Week 7: Zelfvertrouwen/ aardig zijn is leuk
- Week 8: Aardig zijn is leuk/ geluk zit in een klein hoekje

Methode Kids' Skills (*Ben Furman*)

Op de Delteykschool streven wij ernaar om probleemoplossend te denken in de omgang met kinderen.

De methode Kids' Skills is een speelse, praktische benadering voor het oplossen van moeilijkheden waarmee kinderen geconfronteerd worden. Centraal staat één heel belangrijk idee: praktisch alle problemen kunnen worden opgevat als vaardigheden die nog ontwikkeld moeten worden.

Een vaardigheid moet nooit inhouden dat je ophoudt met iets dat verkeerd is, maar dat je juist het goede leert te doen.

De leerling gaat samen met leerkracht problemen pellen, de vaardigheid zoeken die achter het probleem schuil gaat. De leerling gaat met de leerkracht via het eigen plan werken aan de vaardigheden. De focus gaat uit naar het positieve en doet beroep op de innerlijke kracht van de leerling. Ouders worden meegenomen in dit proces.

Kids' Skills is te gebruiken bij zowel sociaal-emotionele problemen als didactische problemen. Twee voorbeelden:

1. Sociaal- emotioneel gebied: het kind laat negatief gedrag zien in de kring. Het kind moet leren om op zijn beurt te wachten en zijn hand kunnen opsteken als hij iets wil zeggen in de kring, zodat we een gezellige kring met elkaar hebben.
2. Didactisch probleem: het kind heeft de letters nog niet geautomatiseerd en loopt vast met leren lezen. Het kind leert de letters aan en gebruikt daarvoor een computerprogramma en een maatje die wekelijks met hem letters flitst. Thuis gaan ouders de letters met hem kleien en maken in een bak schelpenzand.

De methode Kids' Skills werkt met vijftien stappen, waarvan wij er in ieder geval zes gebruiken. Wanneer een kind extra begeleiding krijgt via leerkracht of leerlingbegeleider kunnen we ervoor kiezen om alle vijftien stappen te doorlopen.

De stappen die we volgen zijn:

Stap 1: Van probleem naar vaardigheid

Voor elk probleem is er wel een vaardigheid die je kunt leren.

Stap 2: Het eens worden over de vaardigheid die geleerd moet worden

Het probleem met het kind bespreken en het eens worden over de vaardigheid die het gaat leren.

Stap 3: De voordelen van een vaardigheid onderzoeken

Hoe meer voordelen het kind erin ziet om iets te leren, des te sterker is zijn motivatie.

Stap 6: Supporters werven

Hoe meer supporters, des te eerder lukt het.

Stap 7: Meer zelfvertrouwen geven

Wanneer het kind ziet dat andere mensen ervan overtuigd zijn dat het zijn vaardigheid zal leren, raakt het daar ook van overtuigd.

Stap 9: De vaardigheid omschrijven in een eigen plan

Laat het kind vertellen en voordoen hoe het zich zal gaan gedragen of wat hij/zij inhoudelijk wil bereiken. Bespreek wanneer het de vaardigheid beheerst.

Stap 11: De vaardigheid oefenen

Spreek samen af hoe je de vaardigheden gaat oefenen.

Stap 9 en 11 zetten we om in een eigen plan. Dit is tevens het handelingsplan van de leerkracht.

Als het plan is afgerond stoppen we het geëvalueerde plan in het leerlingdossier en maken er notitie van in het leerlingvolgsysteem.

Werken met gedragskaarten

Het team heeft met elkaar gedragskaarten ontwikkeld. Deze gedragskaarten zetten we in bij leerlingen die extra interventies nodig hebben op het gebied van gedrag. We benoemen gedragingen die herkenbaar zijn. Kinderen laten een of meer van dit soort gedragingen zien. We kijken naar gedragstyperingen, waarbij labels als ADHD, PDD-NOS, NLD etc. niet worden gebruikt. De leerkracht kan zelf aan de slag met verschillende interventies en technieken. Indien nodig kan daarna overleg plaatsvinden met de IB-er. De gedragskaarten en de bijbehorende bijlagen staan digitaal in de SharePoint omgeving.

De volgende gedragskaarten zijn in gebruik:

- afleidbaar
- agressief/opstandig
- angstig
- faalangstig
- hyperactief
- impulsief
- Perfectionist
- Performaal-verbaal kloof
- rigide
- teruggetrokken
- verbaal/performaal kloof

De volgende gedragskaarten n.a.v. groepsdynamiek zijn in gebruik:

- De appaellant/ zondebok
- Criticus
- Gezagdrager
- Joker
- Machthebber (leidinggevende)
- Sociaal werker
- Verkenner
- Volger

De gedragskaarten kunt u vinden in de bijlagen.

Ongewenst gedrag

Gedrag is overal; zo ook het zoeken naar de grenzen waarbinnen wij zouden willen dat het gedrag van onze leerlingen zich begeeft. Uit de praktijkervaring blijkt dat er vele grijze gebieden zijn: wanneer gaat spel en ontdekking over in verstoring of probleemgedrag? En wat doen wij dan als onderwijsprofessional? Om hier grip op te krijgen hanteren wij de op praktijkonderzoek gebaseerde indeling van gedrag (Van Overveld, 2013), oplopend van pro-sociaal tot en met zeer ernstig probleemgedrag. Het doel hiervan is het meer eenduidig maken van ons handelen richting leerlingen die ongewenst gedrag vertonen en het voorkomen van een verdergaande escalatie van dat gedrag richting ernstigere vormen van ongewenst gedrag.

Onderstaande tabellen geven weer welke vormen van ongewenst gedrag wij herkennen, wat het handelen van de school is en op welke wijze wij ouders hierbij betrekken.

Gedrag	Voorbeelden	Incidentenregistratie in ParnasSys
Pro-sociaal	Doet mee, luistert, voert opdrachten uit, werkt stil	-
Licht verstorend gedrag	Geintjes, lollig bedoelde opmerkingen	Nee
Verzet	Werkweigering, uitdaging, brutale antwoorden	Nee
Probleemgedrag	Vernieling schooleigendommen en spullen van anderen	Ja
Ernstig probleemgedrag	Verbale agressie, (lichte) vechtpartijen, stelen	Ja
Zeer ernstig probleemgedrag	(zware) fysieke agressie, bedreiging, jeugdcriminaliteit	Ja

Gedrag	Handelen school	Communicatie ouders
Pro-sociaal	Positieve bekrachtiging: - Non-verbale communicatie met de leerling (knikje, oogcontact, duim, etc.) – Verbale communicatie (gericht benoemen van wenselijk gedrag en het maken van een compliment), danwel vooraf afgesproken beloning. Dit zowel op individueel als groepsniveau op gepaste wijze en beperkt in omvang	- Ontwikkeling in groepsgedrag wordt besproken in ouderkringgesprek - Welzijn en gedrag is onderdeel van de oudergesprekken (10-minuten-gesprekken)
Licht verstorend gedrag (structureel)	- Positieve bekrachtiging van wel gewenst gedrag - Niet negeren, maar op rustige toon aanspreken op gewenst gedrag - Zonodig (bij herhaling) voeren van preventiegesprek met leerling na de les	- Licht verstorend gedrag is onderdeel van de oudergesprekken (10-minuten) - Bij het voeren van een preventiegesprek de ouders daarvan op de hoogte brengen
Verzet	- Positieve bekrachtiging van wel gewenst gedrag - Niet negeren, maar ook niet in het middelpunt van de belangstelling zetten: 'keep the flow of instruction' - Voer een preventiegesprek, en leg dit met de leerling vast - Op rustige toon aanspreken op gewenst gedrag conform preventiegesprek - Eventueel kort verwijderen uit de klas, gevolgd op de consequentie uit het preventiegesprek	- Verzet is onderdeel van de oudergesprekken - De ouders worden op de hoogte gebracht van het preventiegesprek - Naar inschatting vindt het preventiegesprek plaats mét de ouders erbij

Gedrag	Handelen school	Communicatie ouders
Probleemgedrag	<ul style="list-style-type: none"> - Leerling wordt direct aangesproken op overtreding van een schoolregel - De leerling blijft na ten behoeve van een direct preventie-/correctiegesprek - Afhankelijk van zwaarte overtreding wordt een time-outmaatregel opgelegd: tijdelijke opvang op school, binnen (denkstoel onderbouw) of buiten de eigen klas - De school besluit tot het al dan niet geven van een waarschuwing 	<ul style="list-style-type: none"> - Ouders worden dezelfde dag telefonisch op de hoogte gebracht van het incident - Afhankelijk van zwaarte worden ouders uitgenodigd voor deelname aan preventie-/correctiegesprek - Bij zware overtreding schoolregels kan de directie besluiten tot het geven van een schriftelijke waarschuwing
Ernstig probleemgedrag	<ul style="list-style-type: none"> - Leerling wordt direct aangesproken op overtreding van een schoolregel - De leerling blijft na ten behoeve van een direct preventie-/correctiegesprek - Afhankelijk van zwaarte overtreding wordt een time-outmaatregel opgelegd: tijdelijke opvang op school, buiten de eigen klas óf buiten school. - De school besluit tot het al dan niet geven van een waarschuwing of bij herhaling of ernstige overtreding schorsing / verwijdering 	<ul style="list-style-type: none"> - Ouders worden dezelfde dag telefonisch op de hoogte gebracht van het incident en maatregel - Afhankelijk van zwaarte worden ouders uitgenodigd voor deelname aan preventie-/correctiegesprek - Bij zware overtreding schoolregels of herhaling kan de directie besluiten tot het geven van een schriftelijke waarschuwing, schorsing of verwijdering en meldt dit aan de ouders conform procedure
Zeer ernstig probleemgedrag	<ul style="list-style-type: none"> - Leerling wordt direct aangesproken op overtreding van een schoolregel - De leerling wordt direct een time-outmaatregel opgelegd (buiten school) en blijft na/komt terug ten behoeve van een preventie-/correctiegesprek met ouders - De school besluit tot het al dan niet geven van een waarschuwing of bij herhaling of ernstige overtreding schorsing / verwijdering 	<ul style="list-style-type: none"> - Ouders worden dezelfde dag telefonisch op de hoogte gebracht van het incident en maatregel - Ouders worden uitgenodigd voor deelname aan preventie-/correctiegesprek - De directie besluit tot het geven van een schriftelijke waarschuwing, schorsing of verwijdering en meldt dit aan de ouders conform procedure

Pestprotocol

Wanneer ongewenst gedrag, van licht verstorend tot zeer ernstig probleemgedrag, gericht is op een medeleerling, met een bedreigend en systematisch karakter, spreken we van pesten. Pesten is een vorm van mishandeling waarbij de gepeste fysiek en/of mentaal wordt benadeeld. Dit kan zich 'in real life' voordoen op school of buiten school, en 'online' bijvoorbeeld via sociale media. Omdat de school een belangrijke plek is waar interactie plaatsvindt tussen leeftijdsgenoten, heeft de school een belangrijke rol in het voorkomen, signaleren en verbeteren van situaties waarin er gepest wordt.

Betrokken partijen

Wanneer pesten zich binnen de sociale context van de school plaatsvindt betrekken we:

- Het gepeste kind
- Het (de) pestende kind(eren)
- De meeloper(s)
- De ouders van de betrokken kinderen
- De leerkracht en intern begeleider
- De directie

Als het pesten zich over de grenzen heen beweegt van de sociale context van de school (maar kinderen van de school zijn wel betrokken), dan zullen we contact zoeken met die partijen die nodig zijn om zodoende toch in contact te komen met de betrokken kinderen en ouders. Te denken valt aan bijvoorbeeld één van de naburige scholen of een BSO.

Preventie

Wij accepteren pesten niet, en zullen er daarom alles aan doen om de situatie te verbeteren. Pesten zien wij niet als een conflict, maar als een gedragsprobleem waarbij het schoolteam actie onderneemt: wij hebben daarbij een inspanningsverplichting. Allereerst benaderen wij gedragsproblemen, dus ook het probleem van pesten, preventief. Dit betekent dat pesten en het voorkomen daarvan onderdeel zijn van het sociaal-emotioneel leren bij onze leerlingen, waarvoor wij de middelen en regels gebruiken zoals omschreven in het beleid omtrent sociale veiligheid. Indien de leerkracht daar aanleiding toe ziet, kan daarboven ook specifiek aandacht worden besteed aan pesten, bijvoorbeeld in de vorm van een extra kringgesprek in de groep.

Stappenplan

Indien er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag/ongewenst gedrag, hanteren wij het volgende stappenplan:

1. Het pesten wordt met de betrokken leerlingen besproken door de leerkracht. Van dit preventiegesprek worden notities gemaakt in het leerlingvolgsysteem van zowel de pester als het gepeste kind. De sociale veiligheid en het gedrag van de leerlingen is onderwerp van gesprek in een eerstvolgend oudergesprek met zowel de ouders van het pestende als het gepeste kind. De leerkracht bespreekt elk pestprobleem niet alleen met de directbetrokkenen, maar als regel ook met de groep als geheel, tenzij er dringende redenen zijn daarvan af te zien. De leerkracht neemt in dit gesprek duidelijk stelling tegen het pestgedrag en spreekt ook de meelopers en zwijgende meerderheid aan. Hij/zij leert de leerlingen dat een melding van pesten geen klikken is. De leerkracht brengt de intern begeleider op de hoogte van de situatie en bespreekt eventuele vervolgstappen, passend bij het pestprotocol.

2. Indien er sprake is van herhaald pestgedrag/ongewenst gedrag worden de ouders van de pester (in het bijzijn van de pester) op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen in een preventiegesprek op school. Aan het eind van dit preventiegesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen maatregelen bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting van met name de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag. Het pestgedrag wordt op een gelijksoortige wijze behandeld als ander probleemgedrag en kan dus ook met gelijksoortige maatregelen worden benaderd. Daarnaast kan het nodig zijn om hulp te verlenen aan de pester. Ook dit wordt besproken met de ouders.

Ook de ouders van het gepeste kind worden op de hoogte gebracht van de situatie en de wijze waarop de school met het pestprobleem omgaat. Ook wordt besproken op welke wijze hulpverlenend kan worden aan het gepeste kind. Eventueel kunnen we besluiten tot een gesprek tussen de betrokken ouders van beide (of meerdere) kinderen, indien dat naar onze inschatting bijdraagt aan de oplossing van het pestprobleem.

Van de gevoerde gesprekken, zowel met leerlingen als ouders, maken we een verslag in het leerlingvolgsysteem van de school.

3. Indien het probleem zich toch blijft herhalen meldt de leerkracht dit gedrag aan de directeur van de school. De leerkracht overhandigt de directeur de verslagen uit het leerlingvolgsysteem met daarin de data van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de vastgelegde afspraken zoals die gemaakt zijn om het pesten aan te pakken.

De directeur roept vervolgens de ouders van de pester op voor een gesprek op school. Ook het kind kan in dit eerste directiegesprek betrokken worden. De directeur maakt een verslag op van dit gesprek en biedt dit ter ondertekening aan aan de betrokken ouders. Zo nodig voert hij/zij vooraf een gesprek met de ouders van het gepeste kind. De verslagen van deze gesprekken vermelden eventueel ook de afspraken over de te bieden hulp aan de pester of de gepeste en eventuele formele maatregelen, zoals deze bij probleemgedrag door de school kunnen worden getroffen. Te denken

valt aan een formele waarschuwing, een time-out (korte schorsing) of herplaatsing in een andere groep.

4. Indien het gedrag niet of onvoldoende verbetert, kunnen we hulp van buitenaf inroepen. Te denken valt aan inzet van de ambulante jeugdhulpwerker of een externe gedragskundige. Ook deze stappen worden gemeld aan de ouders van de betrokken kinderen. De inzet, uitkomst en communicatie rondom deze stap worden eveneens vastgelegd in het leerlingvolgsysteem.

5. Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en/of de ouders van het kind onvoldoende meewerken om het probleem ook aan te pakken kan de directeur van de school overgaan tot formele maatregelen: het isoleren van de pester of een tijdelijke uitsluiting van het bezoeken van de lessen van de school (schorsing), dan wel het verwijderen conform het beleid op stichtingsniveau. Eén en ander afhankelijk van de ernst van de gedragsproblematiek.

Bijlagen groepskaarten

Afleidbaar

Typering:

- Korte aandachtsspanne (volgehouden aandacht);
- Moeizame concentratie;
- Sterk afgeleid door auditieve en visuele prikkels.

Interventie/onderwijsbehoefte:

- Blijf nabij en houd oogcontact;
- Geef snelle feedback;
- Korte momenten van aandacht voor de leerling (b.v. gesprekje wat heb je nodig?)
- Houd de omgeving rustig;
- Laat leerling zelfevaluatielijstjes bijhouden;
- Varieer werkvormen;
- Kies een maatje om leerling mee te helpen.

Techniek/ aanpak

- Via eigen plan (Kids' Skills) samen een taakaanpak maken (denk aan koptelefoon, time timer, werkplek, werkafspraken, vraagkaartjes beloningssysteem);
- Dagtaak i.p.v. weektaak. Structureren van de weektaak Dagtaak verdelen over concrete bakjes, van boven naar beneden werk af maken;
- Kippenformulier (bijlage) om werk vooraf te bespreken en te evalueren;
- Berenaanpak van Meichenbaum (bijlage);
- Schotten op tafel of aparte werkplek;
- Keuze maken in de verwerking van de stof, b.v. kopie.rekenles, zodat het kind het alleen hoeft in te vullen;
- Observatie werkhouding (via tijdsteekproefformulier bijlage 1) om vast te stellen hoe zijn taakgerichtheid is;
- Invullen klavertje 4 ADD. Bij hoge score eventueel in overleg met IB-er verder onderzoek naar ADD.

Agressief/opstandig

Typering

- Is vaak driftig en verzet zich tegen regels.
- Weigert zich te voegen naar wat de volwassene vraagt
- Maakt vaak ruzie met volwassenen
- Ergert anderen met opzet
- Geeft de schuld van eigen fouten aan anderen.
- Is vaak prikkelbaar, boos op gepikeerd
- Is gemeen en waakzuchtig
- Toont zijn agressie in de vorm van schoppen, slaan, vloeken, spullen van anderen kapot maken.
- Kan het gedrag zonder aanleiding vertonen.

Interventie/onderwijsbehoefte

- Stel reële en duidelijke grenzen
- Leer goed na te denken alvorens te doen (cognitieve technieken)
- Oefen time-out, leid af, leer hem zich terug te trekken uit potentieel gevaarlijke situaties
- Probeer het gedrag beter te reguleren, ga niet in discussie.
- Probeer met behulp van een beloningssysteem het gewenste gedrag op te roepen of te versterken.
- Probeer de verkeerde gedachtegang van de leerling te veranderen.

Aanpak

- De leerkracht houdt actief toezicht in vrije situaties
- *Maak gebruik van het Check-in check-out formulier (CICO) (Overveld, 2012) ??*
- *Maak gebruik van de stoplichtmethodiek (Overveld, 2012)*
- *Maak gebruik van de GGGGG-aanpak (Overveld, 2012)*
- *Pas de methode Kids' Skills toe (Furman, 2006)*
- *Stel een gedragscontract op*

Angstig

Typering:

- Angstig;
- scheidt fysieke afstand;
- emoties overheersen;
- vertrouwt de ander en zichzelf niet;
- maakt geen rationele keuzes;
- maakt zaken groter dan ze zijn;
- houdt zich vaak afzijdig;
- thuis soms een ander beeld.

Interventie/onderwijsbehoefte

- bied veiligheid/geborgenheid;
- geef structuur door zaken vooraf te bespreken;
- consequenties te overzien en gedragsalternatieven te kiezen;
- blijf nabij;
- irrationele gedachten in rationele omzetten;

Techniek/aanpak

- Eigen plan/ Kids' skills plan om lichte angst te overwinnen (b.v. spelen op het plein);
- inzetten thermometer (zie bijlage). In te zetten bij angst of leren omgaan en inzicht in eigen boosheid;
- Plaats in de klas waar ze alles kunnen overzien (zijkant, achterin);
- Time-outplek bij gym? Dit kan overzicht geven bij bijv. een spel. Begeleiden bij de time-outplek;
- Geef hem een sterk maatje;
- Erkennen van het gevoel;
- Ontrafelen van de angst: waar is het kind echt bang voor?

Faalangstig

Typering:

- Hebben een hoge faalverwachting
- geven snel op bij moeilijkheden
- succesverklaringen liggen buiten de persoon
- faalervaringen liggen binnen de persoon (aangeleerd hulpeloos)
- Kan zich ziek voelen en/of ook echt ziek worden.
- *Ze vragen vaak of hun werk goed is.*

Interventie:

- maak samen afspraken
- stel haalbare doelen
- bied ondersteuning (start)/ *geef overzicht en duidelijkheid in de taakaanbieding.*
- beloon resultaat, geef snelle feedback en bemoediging
- geen discussie, maar plicht
- blijf de eerste tijd in de nabijheid (steun geven)
- meer nadruk op proces i.p.v. presentatie en resultaat

Techniek:

- angst remmen met een goed oud gevoel, denk aan de emotiethermometer
- cognitieve herstructurering – gedachten veranderen
- hardop laten denken
- strategisch werken – zelfinstructie training
- geprogrammeerde instructie
- overbrengen van hulpbronnen: kijken naar wat goed is
- attributie training: de goede dingen uitvergroten
- Het kind zijn/haar eigen beleving/gevoel per dagdeel visueel laten maken ☺(bijlage)
- Inzet van 'de leerkuil' (bijlage)
- Kids 'skills eigen plan van aanpak maken
- GGGG- model (bijlage 4'G's model), Gebeurtenis- Gedachte-Gevoel- Gedrag leerling
- Extern cursus Mindfulness volgen.

Hyperactief

Typering:

- Beweegt constant of veel;
- Bewegingsonrust;
- Bewegingen lijken doelloos;
- Concentratie lijkt ook vaak lastig;
- Veel reactie op prikkels;
- *Tijdelijke hyperactiviteit bij onzekerheid door veranderingen in de (thuis)situatie ?.*

Interventie/Onderwijsbehoefte

- Structureer de omgeving;
- Geef korte opdrachten, maak deelstappen;
- Kom tegemoet aan de bewegingsonrust (taakje waarbij mag worden gelopen);
- Helpen met stoppen – denken – doen (ondersteun de stappen met woorden);
- Snelle feedback en beloning;
- Haalbare doelen stellen (bijv. bij beloning);
- Zien waar het misgaat, preventief reageren;
- Zorg voor aansprekend materiaal met contrasterende kleuren;
- Gebruik verschillende werkvormen om de aandacht vast te houden;
- Zorg voor een opgeruimde leeromgeving.

Techniek/ aanpak:

- Stop – denk – doe aanleren (bijlage);
- Via eigen plan (Kids' Skills) samen leren aangeven wanneer beweging nodig is (bekerhulp, washulp etc.);
- Schotten op tafel wanneer concentratie lastig is;
- Rustige werkplek met zo min mogelijk prikkels;
- Rollenspel gewenst en ongewenst gedrag laten zien;
- Tijdsteekproefformulier (zie bijlage) om taakhouding en concentratie te bekijken;
- Invullen klavertje 4 ADHD. Bij hoge score eventueel verder onderzoek ADHD.

Impulsief

Typering:

- Roept zonder echt na te denken;
- Doet zonder echt na te denken;
- Kan niet op de beurt wachten;
- Reageert snel op prikkels;
- Structureren en plannen van handelingen gaat moeilijk;
- Moeite met het goed analyseren van het probleem of de situatie.

Interventie/onderwijsbehoefte:

- Helpen met stoppen – denken – doen (ondersteun de stappen met woorden). Leerling krijgt meer denktijd;
- Negeren van een antwoord/opmerking die gegeven wordt zonder dat de leerling de beurt heeft gekregen. Wel van tevoren met leerling bespreken;
- De klas leren het gedrag te negeren;
- Betrek de groep in de situatie en bespreek welk gedrag je wél wil zien en hoe we dit kunnen bereiken;
- Als een leerling er tussendoor komt met een ander onderwerp, *dit stoppen en de leerling vragen te herhalen wat je als laatste zei. Focus terug leggen!*;
- Gebruik een eigen code met de leerling;
- Uitgestelde aandacht geven. Bijv.: Als Piet is geweest, dan mag jij vertellen;
- Gewenst gedrag complimenteren.

Techniek/aanpak:

- Samen met leerling eigen plan maken (Kids' Skills);
- Stop – denk – doe aanleren (bijlage);
- Rustige werkplek met zo weinig mogelijk prikkels;
- Positieve time out plek. Bespreek deze plek van te voren met ouders en leerling;
- Zorgen voor genoeg werk, taken geven;
- De leerling heeft een blaadje op tafel om op te schrijven wat hij straks wil vertellen tegen de leerkracht. Op een vast moment op de dag afspreken dat hij aandacht van je krijgt;
- Gebruik van pictogrammen/stoplicht (aanwijzen om te helpen herinneren aan de afspraak) (bijlage);
- Berenaanpak van Meichenbaum of hardop denktechniek;
- Vaste plaats in de kring: in het gezichtsveld van de leerkracht (tussen 10 en 2 uur) zodat je non-verbaal kan aansturen;
- Rollenspel gewenste gedrag aanleren;
- Tijdsteekproefformulier (zie bijlage) om taakhouding en concentratie te bekijken;
- Invullen klavertje 4 ADHD. Bij hoge score eventueel verder onderzoek ADHD.

Perfectionist

Typering:

- is overdreven bang om fouten te maken;
- stelt hoge eisen en verwachtingen;
- beginnen vaak opnieuw;
- kunnen eindeloos werken;

Interventie/onderwijsbehoefte:

- toon begrip, empathie en geef goedkeuring en beloning;
- verdeel het werk in kleine stapjes met directe controle;
- bespreek vooraf verwachtingen;
- dwing om iets af te maken;
- wees blij met fouten (spiegelen met andere leerlingen);

Techniek/aanpak:

- Aanleren wat de leerling moet doen als het even niet lukt;
- Het probleem uitspelen waarbij de leerlingen van rol wisselen. Perspectiefwisseling heeft tot gevolg dat gedachten en gevoelens van de ander kunnen worden ervaren.
- Plan van aanpak invullen en gebruik maken van een totemfiguur (Kids' Skills) of gebruik maken van het mannetje 'Foutje' uit het boek 'Werkhoudingsproblemen' van Marie-Thérèse Bruys.

Performaal- Verbaal kloof

Performaal is hoger dan verbaal

Wanneer er tussen de verbale en performale score een verschil bestaat van 12 punten of meer dan spreken we van een significant verschil tussen het verbaal en performaal IQ.

Wanneer er meer dan 20 punten verschil bestaat is het verschil zeer groot.

Typering

Routinetaken worden moeilijk uitvoergevoerd (aankleden e.d.);

Vergeetachtigheid en verstrooidheid'

Vaak boos en verdrietig

Langzaam met rekenen

Laag zelfbeeld

Drempel bij nieuwe dingen

- Angsten
- Nachtmerries
- Tics
- Onhandigheid
- Apathie

Interventie/onderwijsbehoefte Nog aan vullen....

- Benadrukken van dingen die hij of zij goed kan en hem of haar competent verklaren;
- ...
- ...
- ...
- ...
- ...
- ..

Techniek/aanpak Nog aanvullen.....

- Modellen van taken
- ...
- ...

Rigide/star:

Typering:

- blijven vasthouden aan eigen routines en regels;
- kunnen niet flexibel meegaan met de plannen van anderen;
- kunnen zich moeilijk inleven in anderen;
- kan soms ook angstig zijn en blijft daarom aan regels vasthouden;
- verzet tegen veranderingen (kan boos zijn);
- groot rechtvaardigheidsgevoel.

Interventie/onderwijsbehoefte:

- vroegtijdig betrekken bij veranderingen (niet overvallen);
- stel eisen, regels blijven regels;
- bied werkplekorganisatie;
- geef een oplossingswijze/aanpak bij terugkomende situaties;
- houd emotionele afstand, niet teveel over gevoel praten (niet teveel van verwachten);
- blijf functioneel nabij voor hulp;
- consequente leerkracht, wees voorspelbaar;
- niet teveel in discussie gaan;
- grotere activiteiten (aula, viering, speldag) goed voor bespreken;
- spelregels bespreken, vooral nieuwe spelletjes/activiteiten;
- emoties verwoorden (ik zie dat je boos bent, daar heeft Pietje verdriet van).

Techniek/aanpak:

- werkplek structuren met dagplanning;
- geprogrammeerde instructies: foto's, vouwreeks;
- inzetten thermometer (zie bijlage...). In te zetten bij angst of leren omgaan en inzicht in eigen boosheid;
- consequent houden aan regels en afspraken;
- afspraken zichtbaar in de klas;
- zorg voor evaluatie/afronding van de dag (taken/werk).

Opmerking: Bij kinderen waarbij je het rigide gedrag wil verminderen en die je flexibeler wil maken, kunnen het tegenovergestelde van bovenstaande technieken gebruikt worden. Denk ook aan het evalueren met de kinderen.

Teruggetrokken/schuwe:

Typering:

- geen initiatief nemen in interacties;
- zijn rustig;
- reageren niet adequaat;
- uiten zich weinig;
- een negatief, laag zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen;
- soms thuis een ander beeld.

Interventie/onderwijsbehoefte:

- verwacht niet te veel ineens
- bied veiligheid/geborgenheid
- spreek positieve verwachtingen uit
- uitnodigen en bemoedigen met zachte dwang
- samen de mogelijkheden verkennen

Techniek/aanpak:

- succeservaringen creëren om het competentiegevoel te versterken;
- nabijheid van een vertrouwd persoon (om er zeker van te zijn dat er hulp is als dat nodig is);
- Stimuleer contact bij activiteiten, bv. laten samenwerken met een 'veilige' leeftijdgenoot;
- Belemmerende gedachten vervangen door helpende gedachten;
- Rollenspel: probleem uitspelen waarbij de leerlingen van rol wisselen (zo kunnen gedachten en gevoelens van de ander worden ervaren);
- Sovatraining/assertiviteitstraining;
- Non-verbale signalen/afspraken maken die ingezet kunnen worden bij een hulpvraag van het kind.

Verbaal- performaalkloof

Verbaal is hoger dan performaal

Wanneer er tussen de verbale en performale score een verschil bestaat van 12 punten of meer dan spreken we van een significant verschil tussen het verbaal en performaal IQ. Wanneer er meer dan 20 punten verschil bestaat is het verschil zeer groot.

Typering

- Routinetaken worden moeilijk uitgevoerd (aankleden e.d.);
- Vergeetachtigheid en verstrooidheid'
- Vaak boos en verdrietig
- Langzaam met rekenen
- Laag zelfbeeld
- Drempel bij nieuwe dingen
- Angsten/ nachtmerries
- Tics
- Onhandigheid
- Apathie
- Zich verbaal goed kunnen uitdrukken
- Sterk opgaan in een eigen denk- en belevingswereld
- Een sterk verbeelden vermogen hebben met veel fantasie
- Een sterk voelend en aanvoelend vermogen hebben.
- Moeilijkheden hebben ten aanzien van het overzicht bij praktisch of visuele taken;
- Concentratieproblemen door het snel afgeleid door innerlijke- of uiterlijke indrukken en prikkels;
- Motivatieproblemen door het gebrek aan uitdaging in combinatie met het moeilijk praktisch waar kunnen maken
- Faalangst gekoppeld aan perfectionisme
- Bazigheid en dominantie
- Fijn motorische problemen
- Sociale problemen door een gebrek aan overzicht of een gebrek aan luchtige, vlotte sociale vaardigheden;
- Overgevoeligheid

Interventie/onderwijsbehoefte

- Geef een opdracht en laat die met eigen woorden herhalen. Tijdens het herhalen kan er een visueel beeld ontstaan;
- Niet teveel overschrijftaken, ga voor kwaliteit en niet voor kwantiteit;
- Help structuur te geven in tijd (dagritme, kalender);

- Benadrukken van dingen die hij of zij goed kan en hem of haar competent verklaren;
- Wees voorspelbaar, gebruik routines.

Techniek/aanpak

- Modellen van taken
- Steun en hulpkaartjes inzetten (Winnie Bosch, Handleiding methode aanpakkaarten) Zie bijlage *Nog aanvullen*
- Gebruik maken van de markeerstiften. Markeren van de bewerkingstekens bij het rekenen. Bij begrijpend lezen zal de l.l. meer overzicht krijgen door het markeren. Laat de l.l. de vraag markeren met b.v. een gele stift en vervolgens markeer je het antwoord in de tekst met dezelfde kleur.
- Via eigen plan (Kids' skills) samen een taakaanpak maken. (denk aan koptelefoon, time timer, werkplek, werkafspraken, beloningssysteem)
- Berenaanpak van Meichenbaum
- Keuze maken in de verwerking. Minder rijtjes, werk afdekken zodat het overzichtelijker is, kopie van het boek enz.
- Verrijkings- en verdiepingsstof aanbieden, deze opdrachten zijn niet vrijblijvend, beoordeel dit werk en geef feedback
- Faalangstplan (zie bijlage) *Nog aanvullen*

Adviezen

- * Fysiotherapie voor ontwikkelen van een leesbaar handschrift.
- * Sensomotorische integratietherapie

Bijlagen gedragskaarten groepsdynamiek

Appellant/ Zondebok

Algemeen	Positieve groep	Neutrale groep	Negatieve groep
Groepsdoel	<i>Eensgezind</i>	<i>Vaak wisselend</i>	<i>Strijd over doel</i>
Is de (fysiek of mentaal) zwakste van de groep (motorisch niet handig, stottert enz.), is de laagste in de hiërarchie. Hij doet daarmee een appel op de groepsverantwoordelijkheid en andersom heeft de groep hem nodig omdat hij een beroep doet op de zorgende taak van de groep.	Doet beroep op groepsverantwoordelijkheid	Zondebok; in een negatieve of neutrale groep is de appellant degene die gepest wordt	Zondebok; in een negatieve of neutrale groep is de appellant degene die gepest wordt

Typering:

- * is lijdend voorwerp van pesterijtjes
- * reageert verbaal
- * reageert fysiek
- * reageert angstig
- * reageert fysiologisch
- * lijdt onder onderlinge spanningen
- * zwarte schaap of zondebok van de groep
- * zoeken interacties
- * worden steeds afgewezen
- * haalt de goede kant van de ander naar boven (maakt helen mogelijk). Zorgt voor saamhorigheid en acceptatie van anderen voor elkaar.

Interventie:

- * zorg voor samenhang in de groep (wielstructuur)
- * praat uit "wij"-gevoel
- * zie de groep als lerende organisatie
- * werk aan sociale vaardigheid

Techniek:

- * drama
- * relativeren leren

Criticus

Algemeen	Positieve groep	Neutrale groep	Negatieve groep
Groepsdoel	<i>Eensgezind</i>	<i>Vaak wisselend</i>	<i>Strijd over doel</i>
Levert kritiek op ideeën en acties en verwoordt daarmee gefundeerde twijfel. Er wordt naar hem geluisterd, zijn kritiek wordt soms afgedaan met een doodoener, maar soms ook wel als bijdrage meegenomen.	Positief	Vaak negatief	Criticasters; in een negatieve groep proberen ze vooral anderen onderuit te halen.

Typering:

- * beoordelaar
- * communicatief vaardig
- * geeft commentaar zowel positief als negatief
- * zet de anderen aan het denken
- * zeker van zichzelf / of juist onzeker (dus maar kritiek geven)
- * betrokken

Interventie:

- * gedrag spiegelen
- * gesprek aangaan
- * bij storend commentaar, geef je in een gesprek aan dat je begrijpt dat hij/zij meer zaken signaleert, maar dat het niet altijd nodig is om dit hardop uit te spreken.
- * oefenen met complimenten en positieve feedback geven

Techniek:

- * spiegelen
- * rollenspel

Gezagdrager (Leidinggevende)

Algemeen	Positieve groep	Neutrale groep	Negatieve groep
Groepsdoel	<i>Eensgezind</i>	<i>Vaak wisselend</i>	<i>Strijd over doel</i>
De architect, de beleidsmaker, de bedenker van het plan, bewaakt het doel, heeft de ideeën en het plan om dat doel te verwezenlijken. Zijn gezag is gerelateerd aan het doel van de groep en zijn kennis en ervaring hiermee.	Langdurig	Vaak wisselend	In een groep waar geen gezamenlijke doel is, zoals bij een negatieve groep, is ook geen gezagsdrager aanwezig.

Typering:

- * geniet gezag
- * is sociaal door de groep gerespecteerd
- * is intellectueel door de groep gerespecteerd
- * houdt rekening met situaties en personen
- * streeft algeheel welbevinden na

Interventie:

- * prijs het gedrag
- * gebruik hem als hulpbron voor anderen
- * laat hem anderen helpen leiding te geven
- * help hem een andere rol/positie in de groep te bekleden
- * spiegel zijn gedrag voor mindervaardigen

Techniek:

- *Openlijk bijstaan en kwaliteiten hardop benoemen.

Joker

Algemeen	Positieve groep	Neutrale groep	Negatieve groep
Groepsdoel	<i>Eensgezind</i>	<i>Vaak wisselend</i>	<i>Strijd over doel</i>
Relatieveert, zonder inhoudelijke invloed en bestaat alleen in een positieve groep. Hij staat enigszins buiten de groepsregels en afspraken van de groep, maar dat kan omdat niemand hem serieus neemt. Met een grap kan hij de spanning verminderen.	Relatieveert	In een neutrale groep is geen ruimte voor een joker.	In een negatieve groep is geen joker; er is geen ruimte voor humor of iets relativerends

Typering:

- * heeft humor en is positief ingesteld*
- * relativerend*
- * talig sterk en gevat in zijn opmerkingen*
- * spontaan*
- * kan moeilijk omgaan met (onuitgesproken) spanningen*

Interventie:

- * wanneer joker in de valkuil "onverschilligheid" valt gesprek aangaan*
- * als leerkracht ruimte geven*
- * waken voor verschuiving in rol naar rol van clownesk gedrag*

Techniek:

- *Braingym*

Machthebber (Leidinggevende)

Algemeen	Positieve groep	Neutrale groep	Negatieve groep
Groepsdoel	<i>Eensgezind</i>	<i>Vaak wisselend</i>	<i>Strijd over doel</i>
Neemt initiatieven en organiseert de activiteiten. Geeft de opdracht wat er moet gebeuren. Zijn macht berust op zijn fysieke kracht, praktische intelligentie, uithoudings- en doorzettingsvermogen, organisatorische kwaliteiten activerende energie.	Erkend	Dictator	Dictator. Als er geen duidelijk doel is, ontbreekt de gezagdrager. Moet zijn macht alleen op overwicht bouwen en wordt een dictator. Zoekt naar externe vijanden om de groep bij elkaar te houden en naar negatieve doelen: de leraar pesten, iets stelen.

Typering:

- * macht en invloed
- * wil situaties en personen controleren
- * geniet macht
- * laat het "vuile werk" aan anderen over
- * geniet privileges in de groep
- * werkt aan status door te refereren aan negatieve ervaringen

Interventie:

- * consequent regels, afspraken en sancties uitvoeren
- * verleen geen privileges
- * houd functioneel contact

Techniek:

- * SOVA- training,
- * coöperatieve werkvormen, verschillende kapiteinen.

Sociaal werker

Algemeen	Positieve groep	Neutrale groep	Negatieve groep
Groepsdoel	<i>Eensgezind</i>	<i>Vaak wisselend</i>	<i>Strijd over doel</i>
Houdt de groep bij elkaar. Mensen en relaties zijn voor de sociaal werker belangrijker dan het doel en het plan. Is voortdurend voor iedereen aanspreekbaar, treedt bij onenigheid bemiddelend op en kan tegelijk vastberaden de oplossing voor een geschil opleggen als de harmonie van de groep gevaar loopt. Het gezag van de sociaal werker berust op het respect van de groepsleden voor zijn persoonlijke kwaliteiten.	Erkend	In een neutrale groep is deze rol niet aanwezig.	In een negatieve groep is deze rol niet aanwezig.

Typering:

- * heeft een empathisch vermogen en kan zich goed in de ander inleven.
- * houdt rekening met anderen en is sociaal
- * kan goed bemiddelen
- * heeft een open houding en is alert
- * actief betrokken bij processen
- * kan zorgelijk/ ouderlijk overkomen

Interventie:

- * moet leren zichzelf niet weg te cijferen
- * rol spiegelen
- * opletten dat anderen ook zelf hun conflicten leren oplossen, dus eventueel wat afremmen.

Techniek:

- *kids sills

Verkenner

Algemeen	Positieve groep	Neutrale groep	Negatieve groep
Groepsdoel	<i>Eensgezind</i>	<i>Vaak wisselend</i>	<i>Strijd over doel</i>
Nemen initiatieven, doen voorstellen en werken creatief onder de leiding van de machthebber. Ze hebben invloed zolang ze de positie van de machthebber niet aantasten en binnen het doel opereren.	Nemen initiatieven	Concurrenten van machthebber	Intriganten; de mogelijke opvolgers van de machthebber en dus in een negatieve groep zijn grootste concurrenten.

Typering:

- * Alert op het groepsproces
- * onderzoekt de rollen binnen de groep
- * denkt in oplossingen
- * persoon met ideeën
- * wil graag status /macht hebben

Interventie:

- * *Structureren van ideeën en doel van de groep. Initiatief inzetten, maar wel met groepsdoel in gedachten*
- * *In negatieve groep, de strijd tussen de machtshebber en verkenner goed in de gaten houden en begeleiden.*
- * *machtshebber en verkenner(s) uit elkaar houden, niet in hetzelfde groepje b.v.*

Techniek:

- * *rollenspel*

Volger

Algemeen	Positieve groep	Neutrale groep	Negatieve groep
Groepsdoel	<i>Eensgezind</i>	<i>Vaak wisselend</i>	<i>Strijd over doel</i>
Voeren uit wat hun opgedragen is, soms tegen wil en dank. Zij hebben nauwelijks gezag; hoe goed hun bijdrage ook is, hij wordt pas serieus genomen als deze door de leiding wordt overgenomen. Hun invloed is wel sterk op de instandhouding van de hiërarchie, zoals zij deze verdeling van gezag erkennen, kan deze blijven bestaan.	Helpers	helpers	Meelopers; in een negatieve groep zijn zij de meelopers en worden zo veel mogelijk beschermd door de machthebber, omdat zijn macht op hun steun is gebaseerd.

Typering:

- * is op zoek naar waardering/hulp van de leider
- * dekt zijn gedrag af door naar anderen te verwijzen
- * begint nooit zelf
- * is alert op verzet ten aanzien van zijn eigen persoon
- * imiteert gedrag
- * maakt zelf weinig keuzes
- * is onzeker

Interventie:

- * consequent regels, afspraken en sancties uitvoeren
- * confronteer met slachtoffers
- * voer gesprek over gewenst gedrag en status en hoe te bereiken
- * beloon positief gedrag
- * wees alert op signalen
- * Versterken van eigen zekerheid, vertrouwen op eigen weten en kunnen.

Techniek:

- * Stoelen techniek, hoe is het om op een andere stoel te zitten
- * Bij taken verdelen een leidinggevende taak geven
- * Spiegelen, inzien dat ze meelopen.

